

קריאת שמות לילדים ומשמעות שמות

רב דניאל שטיין

א. רש"י (בראשית כ"ט, ל"ד) - "ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי" - תמהתי שבכולם כתיב ותקרא, וזה כתב בו קרא, ויש מדרש אגדה באלה הדברים רבה ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם זה ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה ועל שם שלוהו במתנות קראו לוי.

ב. דעת זקנים מבעלי התוס' (בראשית ל"ה, ג'-ד') - "ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער. ותהר עוד ותלד בן ותקרא את שמו אונן" - כך היה מנהגם היה קורא שם לבנו ראשון. והשני מניח לאשתו לקרא שם כמו שמצינו דגבי ער כתיב ויקרא וגבי אונן כתיב ותקרא שמו. ותקרא שמו שלה. לפי שהיה יהודה בכזיב בלדתה אותו כזיב שם מקום.

ג. חי' הרי"ם (בראשית ג', כ') - כל קריאת שם הוא על שם הפנימיות שבדבר ובשם עצמו מרומז הפנימיות וזהו ויקרא וכו' חוה כי היא אם כל חי וכו' היינו ע"י השם ניכר מהות הדבר.

ד. רש"י (מיכה ו', ט') - "ותושיה יראה שמך" - מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו התורה מצילו מגיהנם.

ה. מדרש רבה (בראשית פ"א ל"ז אות ז') - רשב"ג אומר הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקודש, היו מוציאים לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקודש אנו מוציאים לשם אבותינו.

ו. גמ' מוע"ק (כה:) - רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה, לא קא הוה ליה בני, בעא רחמי והוה ליה. ההוא יומא דהוה ליה נח נפשיה וכו'. אסיקו ליה חנן על שמייה.

ז. גמ' ברכות (ז:) - מאי רות, אמר רבי יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריהוה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אליעזר דאמר קרא לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות אלא שמות.

ח. ס' שער הגלגולים (הקדמה אות כ"ג) - ונמצא כי כאשר נולד האדם וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולם בדעתם אינו באקראי ובהזדמן כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא וכו' ולכן אמר חז"ל שמא גרים.

ט. גמ' יומא (פג:) - רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוה דייקו בשמא. כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא, יהבו להו. אמרו לו מה שמך, אמר להו כידור, אמר שמע מינה אדם רשע הוא, שנאמר כי דור תהפכת המה.

י. מדרש תנחומא (פר' האזינו אות ז') - לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו הראוי להיות צדיק כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע כמו שמצינו במרגלים שמוע בן זכור על שלא שמע בדברי המקום.

יא. ס' החסידים (סי' רמ"ד) - ועוד אמר דברים שהשם גורם לטובה או לרעה. לטובה יש אדם שכל הנקראים בשמו יצליחו לגדולה וכו', ויש שכל אלה להם להפך וכו' לכן יתפלל אדם שכל הנקראים בשמו יהיו בהם מדות טובות האלה לא אחת מן המדות הרעות ושלא יקראו זרעו על אותן שמדות רעות תלויות בהן.

יב. אור החיים הק' (שמות ב', י') - "ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו" - הנה תמצא שינוי בקריאת שם יצחק ויעקב והשבטים כי לכולם יקדים טעם השם ואחר כך השם, ביצחק (בראשית כא ו') כל השומע יצחק וגו' ותקרא שמו יצחק, יעקב (שם כ"ה כ"ו) וידו אוחת בעקב ויקרא שמו יעקב. בשבטים כי ראה ה' ותקרא שמו ראובן (שם כ"ט ל"ב) כי שמע וגו' ותקרא שמו שמעון (שם לג) וכן על זה הדרך. מה שאין כן בקריאת שמו של משה הקדים הזכרת שמו ואחר כך טעם השם ואולי כי האמהות היו בעלי רוח הקודש והיו משיגות בחינת השם וקריאת השם היתה למה שהיו מכוונים בו מה שאין כן קריאת שם משה מגיד הכתוב כי לא השיגה לידע בחינת השם כי שמו נפלאות יגיד.

יג. מדרש תנחומא (שלה אות י') - יש בני אדם ששמותם כעורים ומעשיהם נאים, שמותם נאים ומעשיהם כעורים, שמותם כעורים ומעשיהם נאים, שמותם נאים ומעשיהם כעורים, זה ישמעאל ועשו, ישמעאל שומע אל, עשו עושה רצון עושיו, והיו מעשיהם כעורים.

יד. ס' מגיד מישרים (פר' שמות) - דרזין דשמהן תלי במאי דאמור רבנן אל תקרי שמות אלא שמות דמאן דאיקרי אברהם נוטה לצד עשיית חסד. ומאן דאיתקרי יוסף או הוא גבור בעריות או הוא זן ומפרנס לאחרים כמו יוסף שזן וכלכל את אביו ואת אחיו וכן שאר שמות, ואף על גב דאיניש רשיעיא אית ליה שמה דצדיקא, ההוא שמה לאו למגנא הוא. דמ"מ אית ליה נטייא למדה דרמיז דהוא שמה ליה.

טו. גמ' יומא (לח:) - מאי ושם רשעים ירקב, אמר רבי אלעזר רקביבות תעלה בשמותן, דלא מסקינן בשמייהו, מנא הא מילתא דאמור רבנן שם רשעים ירקב וכו' דכתיב ויאהל עד סדם, וכתיב ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. [תוס' (שם) - בפרק בתרא דכתובות (דף קד:)] גבי שני דייני גזירות אדמון וחנן בן אבישלום גריס ר"ת אבישלום משום דאמר ר"מ בחלק (סנהדרין דף קג:)] אבישלום אין לו חלק לעוה"ב ואשכחן שם אדם אבישלום כדכתיב (אביה) בת אבישלום, וכן בפ"ק דשבת (דף יב:)] גרסי' הלל ושכנא דשבנא רשע היה וי"מ דתרי שבנא הוון. [קל' הריטב"א (שם) - פירשו בתוספות כי מה שנהגו לקרוא שם צדיק ישמעאל כשמו של ישמעאל בן אברהם שהיה רשע דהיינו משום דסבירא לן כמאן דאמר כי ישמעאל עשה תשובה, אי נמי דשאני ישמעאל שהקב"ה קראו באותו השם].

טז. תשו' אגר"מ (ח"ד או"ח סי' ס"ו) - שאף שהוא דבר מגונה אינו איסור וכו' וגם גאוני עולם מגדולי הראשונים כבעל המ"מ ששמו היה רבינו ווידאל וכמה גאוני כדמשכחינן בתשובות ראשונים וגם שם מיימון אביו של הרמב"ם כנראה שהוא שם לעז, שלכן ח"ו לנו לומר שלא עשו כהוגן וכו' והנה בעצם הא מצינו הרבה שמות של אמוראים שנקראו בשם דארמית כגון ר' פפא ור' זביד ור' זוטרא ור' קשישא ור' ינוקא ועוד הרבה ומהגאונים רובם נקראו בשם ארמית וכו', והנה יש מקום לומר דזה ששיבחו חז"ל ויק"ר ל"ב בגלות מצרים שלא שינו את שמותן הוא לקודם מתן תורה שלא היה היכר גדול בשביל קיום המצות וכו' אבל אחר מתן תורה אין לנו חיוב מדינא וגם לא מעניני זהירות ומוסר.

יז. מהר"ל בס' גבורות ה' (פרק מ"ג) - כי גאולה של מצרים היה בשביל שלא היו מתאחדים עם מצרים, כי אם היו מתאחדים עם מצרים והיה לישראל התחברות עם המצרים לא היו יוצאים משם, שהרי יש להם התחברות עם מצרים ואיך יצאו מתוכם. ולפיכך אילו שנו שמם בשם מצרים או היו מדברים בלשון מצרים היה לישראל חבור עמהם ולא היו יוצאים.

יח. דעת זקנים מבעלי התוס' (בראשית מ"א, נ"ב) - "ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי" - על שם אבות אברהם ויצחק שנא' בהם אפר. אברהם שנאמר ואנכי עפר ואפר. יצחק כאפר על גבי המזבח דאפרים משמע שתי אפרות. ולכך נקראו ישראל על שם אפרים שנא' הבן יקיר לי אפרים.

יט. מדרש תנחומא (ויקהל) - את מוצא שלשה שמות נקראו לו לאדם, אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראין לו בני אדם ואחד מה שקונה הוא לעצמו, טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו, תדע לך שהרי בצלאל על ידי שקנה שם טוב זכה שיעשה מלאכת המשכן וכתיב (משלי כב) נבחר שם מעושר רב מכסף ומזהב חן טוב, מנין ממה שקראו בענין ראו קרא ה' בשם בצלאל, זה שאמר הכתוב טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו.